

УДК 331.5.024.5

І. О. Штундер,
д. е. н., доцент кафедри економічної теорії та конкурентної політики,
Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-7778-3072

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.13—14.15

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

I. Shtunder,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economic
Theory and Competition Policy, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

INNOVATIVE PRINCIPLES OF EFFECTIVE EMPLOYMENT DEVELOPMENT

Досліджено процеси підвищення ефективності сфери зайнятості та національної економіки загалом на основі технологічного оновлення виробництва, стимулювання запровадження інновацій в усіх сферах життєдіяльності, спрямованих на забезпечення зростання конкурентоспроможності національної робочої сили та, як наслідок, виготовленої продукції. Обґрунтовано, що втілення цих завдань пов'язане зі ступенем готовності економіки та суспільства до фундаментальних змін соціально-економічних відносин. Виявлено, що такі процеси зумовлюють необхідність системних змін у сфері зайнятості населення, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності робочої сили. Доведено, що трансформаційні перетворення у сфері зайнятості населення призводять до посилення ролі творчих компонентів у змісті та характері праці, що визначають особливості розвитку сфери соціально-трудова відносин, сприяючи формуванню ефективної зайнятості.

The processes of increasing the efficiency of the employment sphere and the national economy in general on the basis of technological renewal of production, stimulating the introduction of innovations in all spheres of life, aimed at ensuring the growth of the competitiveness of the national workforce and, as a result, manufactured products, are considered. It is substantiated that the implementation of these tasks is related to the degree of readiness of the economy and society for transformational and modernizing changes in socio-economic relations. It was found that this, in turn, necessitates systemic changes in the employment sector aimed at increasing the competitiveness of the workforce. It is proven that transformational changes in the sphere of employment of the population lead to the strengthening of the role of creative components in the content and nature of work, which determines the peculiarities of the development of the sphere of social and labor relations, contributing to the formation of effective employment. It has been studied that innovative factors are important for ensuring effective employment, which directly affect the strengthening of innovativeness of the economy as a whole. It is substantiated that the use of new technologies, establishment of cooperation between educational institutions and production are important parameters of effective employment. It has been investigated that without the proper quality of education, the system of personnel retraining, and high-quality management, the transition of the economy to innovative foundations is impossible. It was revealed that the prerequisites for the development of effective employment are the transformation of subjects, means and results of work into more intellectual and information-intensive ones, which will contribute to the growth of labor productivity and give the employee the opportunity to generate new ideas in the work process, will contribute to the development of the employee and the transformation of creative activity and

innovation into the main factor of progress. It has been proven that the socialization of capital and its reproduction, the formation of innovative behavior, ensures the dynamism of the economic environment and causes the emergence of labor practices on an innovative basis.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, зайнятість, ефективна зайнятість.

Key words: innovations, innovative development, competitiveness, employment, effective employment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сфера зайнятості в сучасних умовах перебуває у трансформаційних процесах на основі технологічного оновлення засобів праці, предметів праці, знань, компетентностей робочої сили на інноваційній основі. Інновації спрямовані на забезпечення зростання конкурентоспроможності національної робочої сили, створення товарів та послуг високої якості. Важливим питанням є готовність робочої сили та роботодавців до інноваційних зрушень, які сприятимуть системним змінам у сфері зайнятості населення в цілому. Творчий розвиток, зміни у змісті та характері праці формують новий тип працівника, орієнтованого на швидку адаптацію до змінюваних умов, гнучкі форми зайнятості, здатність генерувати нові ідеї та впроваджувати їх у господарську практику. Формування ефективної зайнятості на інноваційній основі гальмується кризою в національній інноваційній системі, пандемію Covid-19 та через російсько-українську війну.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню проблем зайнятості населення в умовах інноваційного розвитку та переходу до економіки знань присвячені праці таких вітчизняних учених, як О. Грішнова, А. Колот, Е. Лібанова, Л. Лісогор, В. Онікієнко, І. Петрова, А. Чухно. Але необхідність дослідження концептуальних підходів до проблеми формування ефективної зайнятості на інноваційній основі в умовах скорочення витрат на розвиток персоналу, зростання масштабів безробіття, структурних диспропорцій на ринку праці та визначення напрямів інноватизації зайнятості впевнює в необхідності подальшої розробки даної теми.

МЕТА СТАТТІ

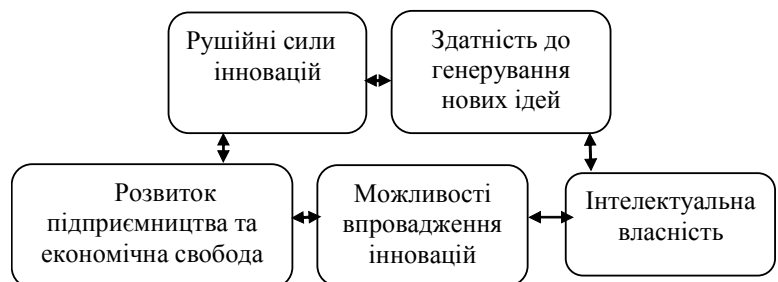
Метою статті є виявлення інноваційних важелів формування ефективної зайнятості та обґрунтування параметрів інноватизації зайнятості населення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інноваційний розвиток країни з точки зору основних факторів, що його визначають, в широкому значенні можуть бути систематизовані за такими напрямками — рушійні сили інновацій, здатність до генерування нових ідей, розвиток підприємництва та економічна свобода

на свобода, можливості впровадження інновацій, "інтелектуальна власність (рис. 1).

В Україні існує національна інноваційна система, але в основному вона не має сучасних ефективних механізмів реалізації в контексті її організації та впливу на ефективну зайнятість. Тому в більшості випадків вітчизняні підприємства не можуть системно доєднуватися до глобального інноваційного розвитку та інноваційної системи, яка існує у розвинутих країнах світу, не можуть успішно конкурувати на зовнішніх ринках. До основних проблемам, що гальмують інноваційний розвиток в Україні, можна віднести наступні: недостатність фінансування, що пов'язано з нестачею коштів суб'єктів господарювання і держави для здійснення інвестицій з метою реалізації інноваційних проектів та відсутністю прямого стимулювання до здійснення інноваційної діяльності; відсутність ефективної структури та методів використання інноваційного потенціалу промислових підприємств; відсутність єдиного підходу до оцінки інноваційного потенціалу та інноваційної активності підприємств; недосконалість законодавства та невизначеність правових інструментів залучення недержавних інвестицій з метою розвитку економіки; нерозвиненість інноваційної інфраструктури та недосконалість механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок; невизначеність пріоритетів розвитку базових галузей економіки; відсутність науково-технічної підтримки. Серед проблем, що обумовлюють низьку ефективність інноваційних процесів, необхідно виділити проблему вибору тематики прикладних досліджень. Досвід роботи вітчизняних підприємств за тривалий період часу свідчить, що більшість розгорнутих тем науково-дослідних робіт не були завершені, а їх результати не були впроваджені та належним чином використані. Очевидно, що це є однією з причин, недостатньої уваги керівників підприємств до глибоких наукових досліджень як обов'язкового елемента виробничої діяль-

Рис. 1. Ключові фактори інноваційного розвитку країни

Джерело: розроблено автором на основі [2; 5].

Таблиця 1. Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт в Україні (2010–2020 рр.)

	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, всього, грн	У тому числі на виконання						Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, %
		Фундаментальних наукових досліджень		Прикладних наукових досліджень		Науково-технічних (експериментальних) розробок		
		млн грн	у відсотках до загального обсягу витрат	млн грн	у відсотках до загального обсягу витрат	млн грн	у відсотках до загального обсягу витрат	
2010	8107,1	2175,0	26,8	1589,4	19,6	4342,7	53,6	0,75
2011	8513,4	2200,8	25,9	1813,9	21,3	4498,7	52,8	0,65
2012	9419,9	2200,8	27,8	2023,2	21,5	4781,4	50,7	0,67
2013	10248,5	2698,2	26,3	2061,4	20,1	5488,9	53,6	0,70
2014	9487,5	2452,0	25,9	1882,7	19,8	5152,8	54,3	0,60
2015	11003,6	2460,2	22,4	1960,6	17,8	6582,8	59,8	0,55
2016	11530,7	2225,7	19,3	2561,2	22,2	6743,8	58,5	0,48
2017	13379,3	2924,5	21,9	3163,2	23,6	7291,6	54,5	0,45
2018	16773,7	3756,5	22,4	3568,3	21,3	9448,9	56,3	0,47
2019	17254,6	3740,4	21,7	3635,7	21,1	9878,5	57,2	0,43
2020	17022,4	4259,0	25,0	3971,4	23,3	8792,1	51,7	0,41

Джерело: [1].

ності. Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт в Україні представлені у табл. 1.

Крім того, здійснення прикладних наукових досліджень пов'язане з високими ризиками та невизначеністю, а отже і можливістю неотримання доходів у майбутньому. Інноваційний розвиток в будь-якій сфері потребує відповідної інституційної структури, що сприяла б його інтенсифікації та просуванню. Для України досягнення переваг інноваційної економіки залежить від ефективності реалізації інноваційної політики, що полягає в дієвому державному стимулюванні прогресивної структурної перебудови економіки та реформуванні сфер освіти, науки, інноваційної діяльності на основі наявного науково-технічного потенціалу та з урахуванням світових тенденцій науково-технологічного розвитку. Таким чином, щоб бути повноправними учасниками на міжнародному ринку потрібна політика кардинального оновлення інноваційного середовища держави, яка здатна на базі фундаментальних наукових знань масово виробляти принципово нові товари та послуги за допомогою ресурсозбірляючих технологій. При цьому інноваційна політика має бути спрямованою на гармонійне поєднання внутрішніх та зовнішніх інвестицій та забезпечення умов реалізації інновацій.

Трансформаційні зміни у сфері зайнятості населення призводять до посилення ролі творчих компонентів у змісті та характері праці, що визначає особливості розвитку сфери соціально-трудова відносин, сприяючи підвищенню ефективності зайнятості. В результаті трансформаційних перетворень у сфері зайнятості суттєво змінюються її форми та види. Наслідки цих змін можуть мати як позитивний, так і негативний вплив на розвиток людського потенціалу залежно від ефективності структурних форм, ступеню впливу інноваційних складових суспільного прогресу. У зв'язку з цим актуальним є виявлення інноваційних факторів забезпечення ефективної зайнятості в умовах інноваційних змін.

Інноваційний розвиток посилює значення високо-технологічних та інформаційних послуг, відбуваються структурні зміни у національному виробництві в цілому. Зростання масштабів і прискорення темпів запровадження нових технологій у світовому економічному просторі суттєво впливає не тільки на структуру національної економіки, а й на національну структуру зайнятості населення. Зростання впливу транснаціональних корпорацій, що використовують можливості глобалізації, проявляється через отримання конкурентних переваг від посилення спеціалізації виробництва, поглиблення поділу праці, збільшення можливостей ресурсного потенціалу окремих країн. Інноваційний розвиток забезпечив можливості для залучення до міжнародного поділу праці територіально-віддалених один від одного учасників, які спеціалізуються на виконанні функцій та операцій на основі використання сучасних технологій. Країни, що спеціалізуються на використанні конкурентних переваг ресурсного, а не інноваційного типу, знаходяться на нижчих щаблях світового рейтингу конкурентоспроможності. Тому можливості нарощення конкурентного потенціалу країн залежать від ефективності переходу від сировинної моделі економіки до інноваційної. Вона ґрунтується на знаннях, освіті, покращенні якості інтелектуального потенціалу, формуванні нових компетентностей працівника, здатності генерувати нові ідеї у відповідності із запитамі роботодавця. Поступова переорієнтація розвинених економік на використання наукоємних та інтелектуальномістких технологій потребує залучення більш освіченої, конкурентоспроможної робочої сили, що здатна сприймати та освоювати нові знання та уміння, формувати сучасні навички. Саме перехід від індустріальних до інформаційних технологій визначають специфіку змін у сфері зайнятості населення, що призводить до формування нових секторальних пропорцій у зайнятості, розширення сфери прикладання висококваліфікованої, інтелек-

туальної праці. Це, у свою чергу, посилює значення інноваційних факторів формування ефективної зайнятості населення для забезпечення більш ефективного використання людського капіталу.

Дослідження рейтингу конкурентоспроможності країн свідчить, що в сучасних умовах посилюється значення використання не тільки базових компонентів конкурентоспроможності (інституцій, інфраструктури, макроекономічного середовища, стану здоров'я і початкової освіти), чинників ефективності (стану вищої освіти та професійної підготовки, розвитку товарних ринків, ефективності ринку праці, розвиненості фінансових ринків, ефекту масштабу ринків, технологічної готовності), але і долучення чинників інноваційної активності, пов'язаних з розвитком бізнес-середовища, поширенням інновацій в усіх сферах життєдіяльності [4].

Реалізація базових чинників забезпечення конкурентоспроможності країни передбачає можливості забезпечення макроекономічної стабільності, розвитку інфраструктури, покращення якості життя населення. Разом з тим, суттєво на можливості інноваційного розвитку країни впливають демографічні чинники (народжуваність, очікувана тривалість життя населення), стан здоров'я населення (смертність населення працездатного віку; поширення різного роду захворювань серед працездатних осіб). В умовах погіршення демографічного потенціалу саме покращення стану здоров'я населення, ведення здорового способу життя та дієвості державної політики охорони здоров'я є необхідною передумовою підвищення рівня його економічної активності, здатності до генерування нових ідей, впровадження та використання інноваційних технологій. Також суттєво впливають на посилення інноваційних тенденцій розвитку чинники, пов'язані з функціонуванням системи вищої освіти та професійної підготовки на всіх рівнях, розвинутістю ринку праці, сфери зайнятості населення, забезпеченням технологічної готовності суспільства сприймати та генерувати інновації.

Важливими для забезпечення ефективної зайнятості виступають інноваційні фактори, які безпосередньо впливають на посилення інноваційного спрямування економіки в цілому. Мова йде про використання сучасних технологій у виробничих процесах, рівень освоєння технологій підприємствами, налагодження співпраці між навчальними закладами та виробництвом. Проте, без належної якості системи освіти, розвитку системи підготовки кадрів, покращення якості менеджменту неможливий перехід економіки на інноваційні рейки. Зарубіжний досвід свідчить, що розвиток сучасних економік все більшою мірою визначається впливом інноваційних чинників. Серед них — можливості підвищення інноваційної активності компаній, налагодження співробітництва між наукою і бізнесом, поліпшення якості освіти, стимулювання розвитку системи підготовки кадрів, покращення менеджменту. Водночас слід зазначити, що трансформаційні зрушення в структурі виробництва зумовлюють формування принципово нової моделі зайнятості, на інноваційній основі, яка характеризується зміною змісту та характеру праці, змісту соціально-трудових відносин в цілому, типів та форм зайнятості. Поступова технологізація суспільного виробництва на основі використання інноваційних техно-

логій сприяє створенню робочих місць нової якості, зростанню попиту на кваліфікованих фахівців-універсалів, здатних до підприємницької та управлінської діяльності.

Важливими передумовами розвитку ефективної зайнятості на інноваційній основі є трансформація предметів, засобів і результатів праці у напрямку інтелектуалізації та інформатизації, що забезпечують зростання продуктивності праці та дають можливість генерувати інновації у процесі праці, дають можливість розвиватися суб'єктам праці та перетворювати творчу діяльність і новаторство у головний чинник прогресу, забезпечувати соціалізацію власності та капіталу, що стимулює інноваційну поведінку працівника, зміщення акцентів до відтворення інтелектуального капіталу, формування нового типу суспільного споживання та способу життя, забезпечує динамічність економічного середовища, зумовлює появу нових трудових практик.

Макроекономічна нестабільність, реалії сучасної економічної ситуації в Україні обумовлюють недостатньо ефективне використання в Україні інноваційного потенціалу. Значно посилюються ризики, пов'язані з неефективною реструктуризацією економіки, невисокою ефективністю національної інноваційної системи, обмеженими можливостями фінансування науки та інфраструктури інноваційного розвитку. Ринок науково-технічної продукції поступово звужується внаслідок скорочення попиту на інноваційні розробки через низьку платоспроможність вітчизняних споживачів.

Згідно з результатами обстеження інноваційної діяльності промислових підприємств, основним напрямом інноваційної діяльності та інноваційних витрат для виробників послуг з технологічними інноваціями було придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, а також організація тренінгів та навчальної підготовки для інноваційної діяльності. Так, у 2020 році інноваційною діяльністю займалося 17,3% із загальної кількості промислових підприємств із середньою кількістю підприємств 50 осіб і більше. При цьому інновації впроваджували 87,7% підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, з них впроваджували інноваційні види продукції — 57,3%, нові технологічні процеси — 55,3% [1].

Готовність до освоєння і поширення інновацій з боку держави та суспільства також є одним з найважливіших компонентів процесу реалізації інноваційних перспектив розвитку суспільства. При цьому не лише особистісні якості людини — креативність, творчий підхід до вирішення завдань, новаторство — забезпечують готовність до сприйняття інновацій. Сприйняття інновацій може бути характерна кожній людині суб'єктивно, однак готовність до участі в інноваційній діяльності залежить від об'єктивних чинників, пов'язаних з наявністю розвиненого інноваційного середовища, мотивацією до участі в інноваційній діяльності. Можливості формування та реалізації інноваційного потенціалу суспільства залежать від формування значної кількості працівників здатних системно та інноваційно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних галузях знань. Сприйняття інновацій та формування інноваційного мислення формуються в ранньому віці людини, тоді як професійна зорієнтованість на інноваційну діяльність,

Рис. 2. Складові процесу інноватизації зайнятості

Джерело: розроблено автором.

рівень сформованості інноваційної поведінки набуваються в процесі освіти та подальшої професійної діяльності.

Ступінь готовності до сприйняття інновацій залежить, передусім, від усвідомлення ролі інноваційних технологій у суспільному виробництві, наявності знань, навичок та умінь, спрямованих на створення та поширення інновацій, а також здатності творчо підходити до вирішення завдань.

Проте, серед найбільш серйозних викликів реалізації ефективної зайнятості на інноваційній основі необхідно зазначити недостатньо високий ступінь готовності населення до генерування та сприйняття інновацій. Так, за даними експертів, менше половини населення країни вважає інноваційну культуру властивою українським громадянам (44,4%), відзначає творче ставлення до роботи — 45,3%, зацікавленість у змістовній роботі з елементами творчості, готовність впроваджувати інновації — 47,3% [2]. Це свідчить про існування значних ризиків реалізації інноваційного сценарію розвитку в Україні, пов'язаних зі звуженням можливостей розвитку ефективної зайнятості на інноваційній основі (рис. 2).

Можливості розвитку ефективної зайнятості навіть у високотехнологічних секторах економіки можуть звужуватися за умов збереження значної частки рутинних, жорстко уніфікованих операцій.

Для попередніх етапів суспільного розвитку було характерним створення умов для механізації механістичних операцій, що систематично повторювалися, тоді як сучасний етап розвитку спрямований на забезпечення механізації рутинних розумових операцій. Відповідно, не тільки освітньо-професійний склад зайнятого населення, але й характер праці (монотонність/не монотонність, креативність/жорстко регламентоване виконання операцій) виступають важливими передумовами реалізації інноваційних чинників формування ефективної зайнятості населення. Суттєвим чином на розвиток ефективної зайнятості також впливають інституційні

чинники, пов'язані з розвиненістю нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку економіки, розвитком інфраструктури, стимулюванням підвищення інноваційної активності бізнесу з боку держави. Інноваційні зміни передбачають забезпечення структурної перебудови економіки на основі збалансованого розвитку всіх складових інноваційного середовища (високотехнологічних секторів економіки) та інших секторів, що створюють умови для їх стабільного розвитку. Це обумовлює необхідність забезпечення умов для реалізації інноваційних чинників розвитку сфери зайнятості на основі поширення безперервної освіти протягом всього життя, стимулювання роботодавців і працівників до систематичного підвищення кваліфікації, збалансування розвитку ринку праці та ринку освітніх послуг з метою сприяння ефективній зайнятості населення.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інноваційний тип економіки передбачає постійне впровадження нової техніки, технології, організації виробництва, що дає змогу здобувати переваги над конкурентами. Такий тип економіки характеризується високим інтелектом нації, органічним поєднанням науки, техніки, виробництва, управління, які ґрунтуються на інноваційній моделі розвитку та високій методологічній, теоретичній та практичній спрямованості системи освіти. Саме вона є важливим джерелом зростання суспільної продуктивності праці, формує у робочій силі прагнення до винахідництва, генерування нових ідей, нововведень в усіх сферах життя. Тому питання ефективної зайнятості та інноваційного розвитку економіки знаходяться у тісному діалектичному взаємозв'язку. Реалізація концепції ефективної зайнятості, на нашу думку, має в повній мірі відповідати як загальносвітовим тенденціям соціально-економічного розвитку так і потребам суспільства. Інноваційна активність на макрорівні передбачає як створення та освоєння якісно нових засобів та предметів праці, так і вдосконалення змісту та характе-

ру праці, впровадження нових форм її організації, управління виробництвом, впровадження нових форм і систем заробітної плати робочої сили тощо. Адаптованість сучасної робочої сили до наукоємного, диференційованого, гнучкого виробництва, до нових вимог ринку впливає на ступінь її конкурентоспроможності в глобалізованому сучасному економічному середовищі. В питаннях формування якісної робочої сили вагоме значення мають як інститут освіти, так і інститут соціального партнерства, які покликані в комплексі розвивати робочу силу згідно вимог часу. У зв'язку з цим, перспективами для подальших досліджень вважаємо поглиблення питання про участь держави та спеціальних державних та недержавних інституцій у підготовці фахівців потрібної якості та кількості через постійний моніторинг ситуації на ринку праці та ринку освітніх послуг, підняття престижності робітничих професій, оптимізація оплати праці в окремих галузях та регіонах. Вимагає подальших досліджень і питання взаємодії держави, найманого працівника та роботодавця в питаннях урізноманітнення форм та методів стимулювання та розвитку робочої сили в умовах одночасного спаду ділової активності та інноваційної спрямованості економіки. Важливим у цьому напрямку є також дослідження і розробка дієвих механізмів ефективного функціонування інституціональної інфраструктури інноваційного розвитку економіки України. Формування ефективної зайнятості на інноваційній основі сприятиме більш раціональному використанню людського капіталу в умовах економічних перетворень.

Література:

1. Державний комітет статистики України https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm
2. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Рожкова Л.В., Коваленко О.В. Київ: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfertehnologiy/2020/08/za-2019-1-1.pdf>
3. Колот А. М., Герасименко О.О. Соціально-трудоий розвиток в ХХІ столітті: до природи глобальних змін, нових можливостей, обмежень і викликів. Демографія та соціальна економіка. 2019. № 1. С. 97—125.
4. Лібанова Е.М. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку. Київ: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2016. 328 с.
5. Петрова І. Ринок інноваційної праці: тенденції формування в Україні. Україна: аспекти праці. 2018. № 5. С. 3—7.
6. Туленков М. В. Ринок праці та зайнятість населення: проблеми теорії та виклики практики. Київ: ІПК ДСЗУ, 2020. 363 с.

References.

1. State Statistics Committee of Ukraine (2022), available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (Accessed 12.07.2022).
2. Ministry of Education and Science of Ukraine (2020), "Innovative activity in Ukraine", available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfertehnologiy/2020/08/za-2019-1-1.pdf> (Accessed 12.07.2022).

3. Kolot, A.M. and Gerasimenko, O.O. (2019), "Social and labor development in the 21st century: to the nature of global changes, new opportunities, limitations and challenges", Demography and social economy, vol. 1, pp. 97—125.

4. Libanova, E.M. (2016), Lyuds'kyj rozvytok v Ukraini. Innovatsijni vydy zajnyatosti ta perspektyvy ikh rozvytku [Human development in Ukraine. Innovative types of employment and prospects for their development], Institute of Demography and Social Research named after M.V. Ptuha of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

5. Petrova, I. (2018), "Innovative labor market: trends of formation in Ukraine", Ukraine: aspects of work, vol. 5, pp. 3—7.

6. Tulenkov, M. V. (2020), Rynok pratsi ta zajnyatist' naselennya: problemy teorii ta vykyky praktyky [Labor market and population employment: problems of theory and challenges of practice], ІПК ДСЗУ, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 14.07.2022 р.*

www.agrosvit.info
Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292